

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, доцента
Андрієвської Віри Михайлівни
про дисертаційне дослідження

ЛУЩИНСЬКОЇ Олени Володимирівни

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ,

подане на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
015 «Професійна освіта»

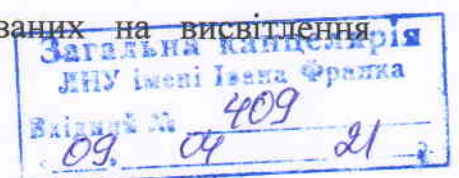
Наскрізне застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі початкової школи в ракурсі впровадження нового Державного стандарту початкової освіти є відповіддю на виклики сьогодення, адже розвиток й широке розповсюдження інформаційно-комунікаційних технологій як в освітній сфері, так і в усіх сферах соціального життя змінює звичні методи представлення інформації, її опрацювання, усвідомлення, ініціюючи появу нових потреб сучасного підростаючого покоління до процесу отримання знань. Такі зміни вимагають адекватного відображення у професійній підготовці майбутнього вчителя початкових класів.

Можна стверджувати, що дисертаційна робота, присвячена формуванню інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки, є актуальною і своєчасною.

Структура та основний зміст дисертації відповідають науковій проблемі й спрямовані на досягнення мети – розробити модель формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

У першому розділі на основі ґрунтовного аналізу психолого-педагогічних джерел з проблем професійної діяльності вчителя автором логічно обґрунтовано нагальну потребу досліджень, спрямованих на висвітлення

теоретико-методологічних засад формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів. Цілком слушно звертається увага на те, що розвиток освіти в інформатизованому суспільстві логічно обумовив процес трансформації початкової школи і формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів, здатних упроваджувати інноваційні технології та досліджувати нові, спрямовувати освітню діяльність на формування інформаційно-комунікаційної культури учнів початкових класів – вимога часу.

У результаті аналізу публікацій вітчизняних і зарубіжних дослідників розкрито сутність ключових понять дослідження («культура», «загальна культура», «професійна культура», «педагогічна культура», «інформаційна культура», «інформаційно-комунікаційна культура» та ін.). Здобувачем конкретизовано зміст поняття «інформаційно-комунікаційна культура вчителя»; встановлено, що чим вища інформаційно-комунікаційна культура вчителя початкових класів, тим вищий рівень використання ним ІКТ в освітньому процесі, тобто рівень інформаційно-комунікаційної культури вчителя визначає не тільки наявність теоретичних знань, а й вміння їх практичної реалізації, здатності активно використовувати ІКТ на різних етапах освітнього процесу.

Теоретико-методологічну основу побудови концепції дослідження становлять методологічні підходи (системний, особистісно-діяльнісний, компетентнісний, технологічний). На основі технологічного підходу автором уточнено зміст понять «технології», «інформаційні технології» та «інформаційно-комунікаційні технології»

Теоретичний аналіз досліджуваної проблеми дозволив здобувачеві запропонувати класифікацію інформаційно-комунікаційних технологій за способом використання у системі початкової ланки освіти, здійснити детальний опис окремих технологій і принципів їх використання вчителями початкових класів.

У другому розділі розкрито організаційно-методичні основи формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів; визначено структуру інформаційно-комунікаційної культури вчителя початкових класів, у якій виокремлено і обґрунтовано її компоненти.

Вагомим результатом дослідження є розроблена модель формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів, яка включає цільову, змістово-методичну й контрольню-результативну складові. Цільова складова моделі віддзеркалює мету і завдання, які забезпечують формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів. Змістово-методична складова відбиває структуру формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів й включає принципи, методи, засоби, технології навчання, форми організації навчання. Контрольно-результативна складова моделі відтворює показники, рівні і критерії, за якими оцінюється результат сформованості інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів.

Підготовка майбутнього вчителя початкової школи реалізується як послідовність взаємопов'язаних етапів формування його інформаційно-комунікаційної культури: теоретичний, теоретико-практичний й етап перспективного моделювання. Перший етап формування інформаційно-комунікаційної культури майбутнього вчителя передбачає ознайомлення з інформаційно-комунікаційними технологіями, принципами їх функціонування; ознайомлення з дидактичною і методичною системами організації освітнього процесу в початковій школі з використанням ІКТ; вивчення психологічних особливостей когнітивного і поведінкового розвитку сучасного покоління, яке зростає в інформатизованому світі. Другий, теоретико-практичний етап підготовки, має на меті подальший розвиток, актуалізацію й корекцію знань й умінь набутих майбутніми вчителями щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій на сучасному етапі трансформації шкільної освіти. Третій етап передбачає створення майбутніми вчителями електронної бази продуктів для використання у професійній діяльності.

До важливих наукових результатів слід віднести й висвітлені педагогічні умови формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів, серед яких автор виокремлює: мотивацію студентів до формування інформаційно-комунікаційної культури; матеріально-технічне забезпечення закладів вищої освіти; організаційно-дидактичне забезпечення навчальних дисциплін; інтегровану взаємодію викладачів нормативних і вибіркових навчальних дисциплін.

У третьому розділі викладено хід та результати педагогічного експерименту, спрямованого на перевірку ефективності розробленої моделі.

Експериментальна перевірка розробленої моделі формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів довела її ефективність. Аналіз отриманих результатів дає підстави для аргументованого висновку про суттєвий позитивний вплив запровадження моделі на рівень сформованості у майбутніх учителів початкової інформаційно-комунікаційної культури.

Наукові положення, висновки і пропозиції дисертації всебічно обґрунтовані, підтверджені експериментальним дослідженням та апробовані на міжнародних, всеукраїнських та науково-практичних конференціях, що дає вагомі підстави для їх урахування у педагогічній науці і практиці підготовки майбутніх учителів початкової школи.

Результати виконаного дослідження висвітлено автором у 23 публікаціях, серед яких статті у колективних монографіях, статті у провідних наукових фахових виданнях та науково-методичних збірниках.

У цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанткою результатів, доцільно в контексті наукової полеміки висловити такі зауваження та побажання:

1. Висвітлюючи актуальність дослідження (стор. 18) авторка акцентує увагу на тому, що заклади початкової освіти потребують фахівців, які зможуть організовувати як змішане, так і дистанційне навчання. Однак, у параграфі 1.2 (стор. 70) наголошено, що для успішної реалізації освітньої мети вчителю достатньо володіти кількома програмами, які він використовуватиме для повної

реалізації ідей і задумів. З огляду на це авторка виокремлює: текстовий редактор; редактор презентацій; редактор публікацій; освітні програми (програми для розроблення тестів, контрольних робіт; монтування відео, редагування фото); програми для створення мультиплікацій, анімацій. Варто було б конкретизувати як перелічені програми співвідносяться з організацією змішаного й дистанційного навчання.

2. У параграфі 1.1 авторка досліджує процес формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів на засадах різних методологічних підходів: системного, особистісно-діяльнісного, компетентнісного, культурологічного і технологічного. Робота значно б виграла у методичному плані, якби дослідження процесу формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів здійснювалось й на основі інформаційного підходу.

3. У параграфі 1.2 дисертації (стор. 73) здобувачка вказує, що у процесі формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів задля успішної реалізації освітніх завдань необхідними є знання програм, спрямованих на закріплення знань, умінь, навичок здобувачів початкової ланки освіти й наводить приклади окремих програм. На наш погляд, доцільно було б класифікувати перелік програм за їх функціональними можливостями.

4. У тексті дисертації наведено перелік соціальних сервісів (стор. 77), які авторка детально конкретизує. Проте, такі сервіси є загальновідомими й вважаємо, що доцільно було б їх перелік подати у додатках дисертаційного дослідження.

5. У параграфі 3.1 вказано, що задля з'ясування стану використання інформаційно-комунікаційних технологій, упровадження їх в освітній процес, а також причин низького рівня інформаційно-комунікаційної культури вчителів початкових класів авторкою було проведено анкетування (стор. 166). Запропонована вчителям анкета наводиться у додатку Р.1. Варто було б подати анкету з повним переліком питань (стор. 453), а також результати анкетування доцільно було б представити у табличній формі.

6. У тексті дисертації малюнки необхідно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. Рисунок 3.3 подано на стор. 169 дисертації, у той час як згадування про рисунок – на сторінці 170 дисертації.

Проте зазначені зауваження не зменшують високу наукову значущість дисертаційної роботи, яка є цілісним, системним, завершеним, що робить вагомий внесок у розвиток теорії і методики професійної освіти.

Загальний висновок. Дисертаційне робота Луцинської Олени Володимирівни «Формування інформаційно-комунікаційної культури майбутніх учителів початкових класів у процесі професійної підготовки» є завершеним і відповідає кваліфікаційним вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023) та пп. 9-18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167. Це дає підстави для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 «Професійна освіта».

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент;
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди,
професор кафедри інформатики

В.М. Андрієвська

